

Lietuvių literatūros klasikės
Julijos Beniuševičiūtės-Žymantienės-
ŽEMAITĖS

(1845–1921)

visateksčiai virtualioje erdvėje lietuvių kalba

Prozininkė, lietuvių literatūros klasikė. Gimė Bukantės dvarelyje Plungės valsčiuje, bežemių bajorų šeimoje. Tėvai namuose kalbėjo lenkų kalba, tačiau Julija nesigėdijo lietuvių kalbos, bendravo ir su lažininkų vaikais. Būdama dešimties metų Julija pradėjo lankyti namų mokyklėlę, vėliau mokslus tęsė savarankiškai. 1863 m. sukilimas Žemaitėi padarė gilų įspūdį. Ji matė, jog apylinkių

dvarininkai rėmė sukilėlius, slaugė ir slėpė sužeistuosius. Ji gyveno tėvynės laisvės idėja. Būdama devyniolikos metų dirbo kambarine Džiuginėnų dvare prie Telšių. Ten ištekėjo už dvaro eigulio Lauryno Žymanto. Žymantai pradėjo ūkininkauti. Nuomojo žemes Varnių, Laukuvos, Užvenčio apylinkėse; taip išgyveno trisdešimt metų. Kaimynų sūnus gimnazistas Povilas Višinskis parveždavo lenkiškų knygų, supažindino būsimą rašytoją su Rytų Prūsijoje leidžiama ir slaptai platinama lietuviška spauda.

Tikroji Žemaitės pavardė – Julija Beniuševičiūtė-Žymantienė. Pirmasis apsakymas „Rudens vakaras“ buvo išspausdintas „Tikrajame Lietuvos ūkininkų kalendoriuje 1895 metams“. Kalbininkas Jonas Jablonskis autorei pasiūlė Žemaitės slapyvardį, kadangi ji buvo žemaitė ir rašė žemaičių tarme.

Ypatingai daug Žemaitė rašė pirmaisiais ketveriais kūrybos metais, nors sąlygos buvo sunkios ir vargingos. P. Višinskis buvo daugelio jos kūrinių pirmasis skaitytojas ir vertintojas. Žemaitė greitai pasirodė kaip gera rašytoja. Jai taip pat daug padėjo J. Jablonskis. Jis redagavo nemažai rašytojos kūrinių. Mirus vyrui, Žemaitė 1900 m. išvyko iš Ušnėnų. Nuo 1912 m. apsigyveno Vilniuje. Pradėjusi kurti, rašytoja pasidarė aktyvi visuomenininkė. 1916 m. išvyko į JAV rinkti aukų nukentėjusiems nuo Pirmojo pasaulinio karo. Amerikoje išgyveno penkerius metus, važinėjo po lietuvių kolonijas, sakė kalbas, rašė lietuviškoje spaudoje. Žemaitė buvo užsidegusi revoliucine dvasia, jos raštuose pasireiškė ir antireliginių tendencijų, tačiau tautiniu atžvilgiu ji visada reiškėsi kaip patriotė. 1921 m. į Lietuvą grįžusi Žemaitė rašė ir taisė savo senus raštus. Prasidėjus žiemai, rašytoja susirgo plaučių uždegimu ir tą pačių metų gruodžio 7 d. mirė.

Pagal:

[žiūrėta 2020 05 27]. Prieiga prie interneto: <http://www.svietimotaryba.org/wp-content/uploads/2017/08/zemaite.pdf>

Žemaitės raštai. (1913). [Kn.] 2. Marti; Topylis: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 2 : Marti; Topylis. - 1913. - 58, \[1\] p. | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1913). [Kn.] 2. Marti: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą:
[Žemaitės raštai. Marti | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1913). [Kn.] 3. Sučiuptas velnias; Sutkai: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 3: Sučiuptas velnias : \[apsakymai\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1914). [Kn.] 4. Velnio vestuvės, velnio ir laidotuvės; Bičiuliai: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 4: Velnio vestuvės, velnio ir laidotuvės : \[apsakymai\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1914). [Kn.] 5. Kurmelis: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 5: Kurmelis : \[apsakymas\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1914). [Kn.] 6. Sapnas; Karinys; Atminimai; Milžėja: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 6: Sapnas : \[apsakymai\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1914). [Kn.] 7. Kaip tu man, taip ir aš tau; Motynėlės ašaros: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-07]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 7: Kaip tu man, taip ir aš tau : \[apsakymai\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitės raštai. (1914). [Kn.] 8. Kunigo naudą vėjai gaudo; Stebuklai: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-22]. Prieiga per internetą: [Žemaitės raštai. \[Kn.\] 8 : Kunigo naudą vėjai gaudo; Stebuklai. - 1914. - 42 p. | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1911). Apsiriko: dviejų aktų komedija. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Apsiriko : dviejų aktų komedija | epaveldas.lt](#)

Žemaitė.(2005). Autobiografija. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/tziz8>

Žemaitė. (1902). Atminimai: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-22]. Prieiga per internetą: [Atminimai / parašė Žemaitė. - 1902. - 25 p. | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1910). Dvejos laidotuvės, dveji palaikai: vaizdelis. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Dvejos laidotuvės, dveji palaikai : vaizdelis | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1910). Gera galva: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Gera galva : apsakymas | epaveldas.lt](#)

- Žemaitė. (1966). Kaip Jonelis raides pažino: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Kaip Jonelis raides pažino : \[apsakymai\] | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė (2005). Kelionė į Ameriką. [žiūrėta-2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/G9tKT>
- Žemaitė-Žymontienė. (1916). Kelionė į Šidlavą: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Kelionė į Šidlavą : \[apsakymas\] | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (1907). Kent kaltas, kent nekaltas: vaizdelis. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Kent kaltas, kent nekaltas : vaizdelis | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė (1903). Kunigo naudą velniai gauda [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Kunigo naudą velniai gauda | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Neturėjo geros motynos; Marti; Petras Kurmelis; Tofylis; Sutkai; Sučiuptas velnias: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/oc2Oy>
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Marti: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/yH3co>
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Neturėjo geros: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/nqn8t>
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Sučiuptas velnias: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/Gqln4>
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Sutkai: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/7ZCoz>
- Žemaitė. (b. m.). Laimė nutekėjimo: Teofylis: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: <https://byt.lt/siJDX>
- Žemaitė. (1949). Mano pasakėlė. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Mano pasakėlė | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (1905). Mobilizacijos pasekmės: vaizdeliai iš gyvenimo. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Mobilizacijos pasekmės : vaizdeliai iš gyvenimo | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (1909). Mūsų gerasis: dviejų veiksmy komedija. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Mūsų gerasis / parašė Žemaitė. - 1909. - 26 p. - \(„Lietuvos ūkininko“ išleidimas\) | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (1902). „Ne gadaj“ arba Baisus sapnas: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [„Ne gadaj“, arba Baisus sapnas / parašė Ž. Žemaitė\]. - 1902. - 18 p. | epaveldas.lt](#)
- Žemaitė. (1909). Nuo audros pasislėpus: apsakymas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Nuo audros pasislėpus: \[apsakymas\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1899). Paveikslai: Topylis; Sutkai: apsakymai. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Paveikslai: \[Topylis\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1911). Painiava: apysaka. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Painiava: \[apysaka\] | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1903). Prie dvaro: apysaka. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Prie dvaro / parašė Žemaitė. - 1903. - 47 p. | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1912). Pritruko kantrybės: siužetas paimtas iš 1899–1900 metų: tikras atsitikimas. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Pritruko kantrybės : \(siužetas paimtas iš 1899-1900 metų\) | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1917). Raštai karės metu: Lietuvos šelpimo fondo 1 d. nukentėjusių nuo karės naudai. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Raštai karės metu : Lietuvos šelpimo fondo 1 d. nukentėjusių nuo karės naudai | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1904). Rinkinėlis vaikams: pasakėlės, apsakymėliai, dainelės, žaislai, mįslės... [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Žemaitės rinkinėlis vaikams : \(pasakėlės, apsakymėliai, dainelės, žaislai, mįslės...\) | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1903). Sodžiaus vaizdeliai: Budynė; Mėšlavežis: apsakutės iš sodiečių gyvenimo. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Sodžiaus vaizdeliai : „Budynė“ ir „Mėšlavežis“ | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1907). Tris mylimos: komedija trijuose aktuose. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Tris mylimos : komedija trijuose aktuose | epaveldas.lt](#)

Žemaitė. (1900). Valsčiaus sudas: komedija. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Valsčiaus sudas / parašė Žemaitė. - 1900. - 19 p. | epaveldas.lt](#)

DVI MOTERI (DVI MOTERYS)

Po šiuo slapyvardžiu slėpėsi dvi žinomos XIX a. pabaigos–XX a. pradžios lietuvių literatūros autorės Julija Žymantienė-Žemaitė ir Gabrielė Petkevičaitė-Bitė. Birutė Mumėnaitė straipsnyje „Dvi moteri: Bitės ir Žemaitės literatūrinis bendradarbiavimas“ (*Gabrielės Petkevičaitės-Bitės rankraštinis palikimas Lietuvos kultūros paveldo saugyklose, 2009*) rašo, kad „Bitė ir Žemaitė pirmą kartą susitiko 1898 m. pradžioje Joniškėlyje, tarpininkaujant Povilui Višinskiui. Susitiko dvi labai skirtingos moterys. 37-erių metų sulaukusi, savo asmeninį gyvenimą visuomenės labui aukojanti dvarininkaitė, bendradarbiaujanti lietuviškoje spaudoje, remianti neturtingus studentus, besirūpinanti lietuviškų knygų platinimu, turinti didelį bityną, dirbanti vaistinėje Petkevičaitė ir 53-ejų Žemaitė, iš žmonos ir motinos pamažu išsilaisvinanti rašytoja, išgyvenanti savo kūrybinį

pakilimą“. Dvi Moterys parašė penkias dramas: „Kaip kas išmano, taip save gano“, „Litvomanai“, „Velnius sąstuose“, „Parduota laimė“, „Tamošius Rūkas“. Pastaroji nepublikuota.

Dvi Moteri [Gabrielė Petkevičaitė-Bitė ir Žemaitė]. (1904). Kaip kas išmano taip save gano: drama iš trijų veiksmių. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Kaip kas išmano taip save gano : drama iš trijų veikmių | epaveldas.lt](http://epaveldas.lt/kaip-kas-ismano-teip-save-gano-drama-iss-triju-veikmiu)

Dvi Moteri [Gabrielė Petkevičaitė-Bitė ir Žemaitė]. (1905). Litvomanai: drama 4-iuose veiksmuose. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Litvomanai: drama 4-iuose veikimuose | epaveldas.lt](http://epaveldas.lt/litvomanai-drama-4-iuose-veikimuose)

Dvi Moteri [Gabrielė Petkevičaitė-Bitė ir Žemaitė]. (1905). Parduotoji laimė: 4 veiksmų drama. [žiūrėta 2023-04-11]. Prieiga per internetą: [Parduotoji laimė: 4 veiksmų drama | epaveldas.lt](http://epaveldas.lt/parduotoji-laimė-4-veiksmu-drama)

Dvi Moterys [Gabrielė Petkevičaitė-Bitė ir Žemaitė]. (1902). Velnius sąstuose: dramatiškas paveikslėlis iš trijų veiksmių. [žiūrėta 2020 05 26]. Prieiga per internetą: [Velnius sąstuose : dramatiškas paveikslėlis iš trijų veiksmių | epaveldas.lt](http://epaveldas.lt/velnius-sastuose-dramatiskas-paveikslelis-iss-triju-veikmiu)

Tautosaka. Užrašė Žemaitė: Julijos Žymantienės-Žemaitės tautosakos rinkinio nuorašas. [žiūrėta 2020 05 26]. Prieiga per internetą:

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-03.jpg

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-04.jpg

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-05.jpg

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-06.jpg

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-07.jpg

http://www.tautosakos-rankrastynas.lt/fotos.php?id=8066&foto=LMDI/LMDI_0730/LMDI_730-08.jpg

Parengė

Kelmės rajono savivaldybės vyr. metodininkė Nijolė Kančiauskienė

<https://www.pasakanepasaka.lt/wp-content/uploads/2017/08/%C5%BDemait%C4%97-Petras-Kurmelis.pdf>